

5776

Torah from Around the World

Eén munt in een fles maakt een rinkelend geluid; een fles vol met munten maakt geen geluid; de geleerde die de zoon is van een geleerde is dus bescheiden; de geleerde die de zoon is van een am ha'aretz (een ongeletterde) schettert zijn kennis in het rond. (Bab.M. 85b)

Sjabbat 16 april 2016 / 8 nisan 5776, Metsora, Wajikra/Leviticus 14:1 - 15:33
Tanach, blz. 224 -230

Het is Sjabbat haGadol.

Haftara: Malachi 3:4 - 24

Tanach, blz. 1134 - 1136

Commentaar: Daniela Touati studeert voor rabbijn aan het Leo Baeck College, Londen.

De oorspronkelijke [Engelse tekst](#).

Verhalen verteren en sorteren

Zoals elk jaar houdt de familie van Line Amselem een Pesach-schoonmaak. Ze vertelt het verhaal van deze familie in haar eerste boek met korte verhalen: „Elk jaar maken we voor Pesach alles in het huis schoon, we schilderen opnieuw.... Moeder placht ons te vertellen dat in Marokko iedereen de buitenkant van het huis witkalkte, opdat alles 'zo wit als melk' zou zijn. Moeder legde dit uit met een kleine tevreden glimlach en haar ogen schitterden. Maar toen realiseerden we ons dat we niet genoeg deden...Toen vader de volgende zondag het benodigde materiaal had gekocht, gingen we aan de slag met het behang... Elk jaar werd de woonkamer door ons opnieuw behangen. (...) Laag na laag, jaar na jaar werd het behang dikker, de woonkamer werd gecapitonneerd door een soort dik karton, dat hol klonk. Iedereen was gelukkig als we het behang hadden verwisseld, maar het was ook hartverscheurend. In mijn gevoel hadden we met elke nieuwe laag minder ruimte om te

leven. Ik begon ervan te dromen dat we op een dag al dit behang zouden verwijderen en ik vroeg mij af wat wij met de extra ruimte zouden doen.”

Toen ik dit biografische verhaal las, overdacht ik wat er zou zijn gebeurd als de familie van Line een scheur in de muur, of erger nog, schimmel of bederf, iets vergelijkbaars met de *tsara'at* die in de sidra van deze week wordt beschreven.

De beschrijving van het fenomeen *tsara'at* van een huis begint met het volgende vers: „Wanneer je gekomen bent in het land Kena'an dat Ik je ga geven als vaste voet, en Ik een plaag (*tsara'at*, red.) zal geven aan een huis in het land waar je vaste voet hebt (...).” (Wajikra/Leviticus 14:34)

Deze pasoek (vers, red.) is een mysterie en roept verschillende vragen op: waarom zou God zo'n plaag doen ontstaan in de huizen van sommige mensen, wanneer zij uiteindelijk het Beloofde Land hebben bereikt? Bovendien wordt er geen reden gegeven waarom God een dergelijke plaag zou geven. Waarom wordt het werkwoord 'geven' gebruikt voor beide gevallen, de eerste keer wanneer er wordt verwezen naar 'het geven' van het land – *noteen* – en daarna voor 'het geven' van de plaag – *vernatati* – alsof het tegelijkertijd plaatsvindt.

De midrasj (Wajikra Rabba 17:6) interpreteert het als een goed teken voor de Jisraëlieten. Het ritueel van het leeghalen van het huis, zodra men een rood-groene vlek op de muur ontdekt, en, indien dat nodig is, het verwijderen van stenen, zou het volk Jisraël in staat stellen om schatten te vinden die door de vorige bewoners – de Amorieten, die waren gevlucht – verstopt zouden zijn.

Een andere midrasj (Wajikra Rabba 17:3) interpreteert deze passage echter als een vloek, gestuurd door God om het volk te straffen – door langzaam maar zeker deze vreemde 'ziekte' te verspreiden. In deze context verschijnt *tsara'at* als het gevolg van zonde, namelijk van hebzuchtig zijn. „Wat doet HaKadosj Baroech Hoe? Hij veroorzaakt *tsara'at* om het huis in het brandpunt te zetten en als Hij zijn effecten op deze huishouding loslaat, zien de mensen het en zeggen: 'Heeft hij niet gezegd: Ik heb niets?' Zie hoe veel tarwe er is, en hoe veel gerst, hoe veel dadels! Vervloekt zij het huis met zulke vervloekte bewoners.” (Wajikra Rabba 17:2)

De Midrasj beschrijft een volk dat, na jaren van omzwervingen, angst en onzekerheid, eindelijk terugkeert naar een soort normaal bestaan. Zij vestigen zich in het land, bouwen huizen en zorgen voor hun familie in plaats van zich bezig te houden met de grotere gemeenschap. Hun focus richt zich op meer persoonlijke en waarschijnlijk ook meer egoïstische belangen. Dit gedrag kan, als er niet snel korte metten mee wordt gemaakt, een slechte gewoonte worden. Het is eenvoudig in te zien waarom de chachamiem (wijzen, red.) daar verontrust over waren.

Ook vandaag de dag brengt het zoeken naar materiële zekerheid ons ertoe om goederen op te stapelen. Meer dan eens vergeten we dat onze bezittingen tijdelijk zijn en we proberen er aan vast te houden zoals de Jisraëlieten stevig vasthielden aan het land, *erets achoezatchem* (Wajikra 14:34); *achoezatchem* komt van de woordwortel 'a', 'ch' en 'z', die de betekenis heeft 'grijpen', 'vasthouden'.

Wanneer ons iets wordt gegeven, en we tegelijkertijd bang zijn om het te verliezen, kan dat voor sommigen van ons tot een obsessie worden, een soort van plaag – *nega*. In Tanach krijgt deze plaag een tastbare vorm; hij wordt zichtbaar gemaakt door God in het huis en het kan enige tijd duren voordat we in staat zijn om het te erkennen en om hulp te vragen.

In onze sidra echter wordt de hulp gegeven door de persoon van een priester, die de aard van het probleem vaststelt en vervolgens de mensen een ritueel verschaft. Geactualiseerd naar de moderne tijd: als men eenmaal de eigen 'plaag' heeft gediagnosticeerd – het morele lijden, de neurose – kan men hulp zoeken bij een therapeut.

Op dezelfde manier kan de traditionele Pesachschoonmaak een neurose worden, zoals het geval lijkt te zijn geweest bij de familie van Line. Uiteindelijk resulteerde dat in het gevoel dat 'de ruimte kleiner werd' en dat hun vrijheid werd gesmoord. De persoonlijke *hagada* van Line (*hagada*, vertelling, red.) zit stampvol nostalgie, vastgezet in de lagen behang, en als men haar verhaal leest voelen we hoezeer deze lagen behang haar bedrukten.

Onze eigen families dragen de *haggadot* (vertellingen, red.) van voorgaande generaties; sommige *haggadot* zijn prachtig, sommige zijn tragisch, sommige zijn bruikbaar, sommige kunnen versperringen worden waarover we struikelen. Zelfs als we in een land gevestigd zijn of zijn neergestreken in een huis, kan het zo zijn dat onze geest aan het dwalen is, bepakt en bezakt met de koffers van onze voorvaders en voormoeders, waarbij ook nog onze eigen bagage komt.

Pesach en meer in het bijzonder de seider is vaak het moment waarbij deze metaforische koffers vol verhalen en herinneringen, met al hun gewicht, worden overgedragen aan de volgende generatie. We moeten onze verhalen op orde brengen en ze 'verteren', voordat we zo overdragen. Opruimen, ophelderen, en schoonmaken krijgt dan een bredere betekenis en wordt een voertuig van transformatie. Het betekent niet dat we onze familie verhalen of onze goed in het gehoor liggende geschiedenis verdunnen, of juist verfraaien. We moeten er eenvoudigweg doorheen gaan, om bevrijd te worden van de knechtschap van vorige generaties.

Vrijheid verwerven voor onszelf gaat over het weggooien van alles dat ons bindt en dat 'gist' in ons innerlijk, of het nu gaat om ons huis of onze geest. Door zo te handelen zullen we uiteindelijk onze angsten en onzekerheid kwijtraken, zodat wij ons hart kunnen openen en opnieuw kunnen beginnen: klaar *om te zijn* in plaats van *om te hebben of vast te houden*, zodat we op die manier ten volle de bevrijdende boodschap van Pesach kunnen genieten.

Chag Pesach kasjer wesameach, Ik wens u een kosjere en vreugdevolle Pesach.